

Modul 5: Stöd för samhällsengagemang

LEARNING
for all

www.learningforallproject.eu

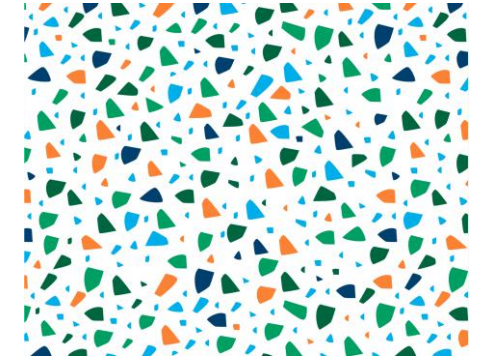
Learning for All Capacity Building © 2023/2025 by Learning for All Consortium is licensed under [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Finansieras av Europeiska unionen. De synpunkter och åsikter som uttrycks är endast upphovsmannens [upphovsmännens] och utgör inte Europeiska unionens eller Europeiska genomförandeorganet för utbildning och kulturs (EACEA) officiella ståndpunkt. Varken Europeiska unionen eller EACEA tar något ansvar för dessa.

**Co-funded by
the European Union**

Innehåll

1. Syfte och mål
2. Introduktion till samhällsengagemang
3. Kapacitetsuppbyggnad
4. Principer för samhällsengagemang
5. Bygga relationer i samhället
6. Verktyg för att bygga inkluderande samhällsengagemang
7. Reflektion och kontinuerligt engagemang

LEARNING
for all

1

Syfte och mål

Modul 5: Samhällsengagemang och stöd

Syftet med denna modul är att förse vuxenutbildare med den kunskap, de verktyg och de strategier som krävs för **att engagera sig** på ett meningsfullt sätt i samhället. Samhällsengagemang är inte en engångsföreteelse utan en **kontinuerlig, inkluderande** praxis som **förbättrar tillgänglighet, rättvisa** och **relevans** i vuxenutbildning. Denna modul stöder utbildare i att utveckla **inkluderande utåtriktad verksamhet**, **samarbetsinriktade metoder** och **förtroendebaserade** partnerskap med olika lokala intressenter.

Modul 5: Lärandemål

Efter att ha slutfört modul 5 kommer du att:

- Förstå de olika dimensionerna av "gemenskap" och deras relevans för vuxenutbildning
- Tillämpa principer för effektivt och inkluderande samhällsengagemang
- Identifiera viktiga intressenter i samhället och kartlägga lokala stödsystem
- Bygga och upprätthålla relationer baserade på ömsesidig respekt och gemensamma resultat
- Utforma engagemangsstrategier som inkluderar marginaliserade grupper
- Reflektera över hur deras institutionella praxis kan anpassas för att bättre involvera samhällen

LEARNING
for all

2

INLEDNING TILL SAMHÄLLENGAGEMANG

Hur definierar du gemenskap?

Gemenskap (ur engelskans “Community”)

En gemenskap kan beskrivas som en grupp individer som har något gemensamt och interagerar med varandra på ett meningsfullt sätt. Enligt Jacob Morgan avser det människor som förenas av gemensamma intressen och som interagerar med varandra. American Public Health Association (APHA) utvidgar detta genom att betona förekomsten av sociala band, gemensamma perspektiv och kollektiva åtgärder inom en specifik geografisk eller kontextuell miljö. På samma sätt definieras gemenskap som en social enhet – stor eller liten – som består av individer som är förenade av gemensamma normer, värderingar, övertygelser, identitet eller religion. Trots variationer i omfattning betonar alla definitioner vikten av sammanhang, gemensamma nämnare och samarbete mellan medlemmarna.

Samtida definitioner av gemenskap

Idag definieras gemenskaper ofta inte bara av geografiska gränser eller sociala band, utan också av gemensamma värderingar, gemensamma aktiviteter och kollektiva förhoppningar och drömmar. Dessa element återspeglar de emotionella och ambitiösa band som förbinder individer och skapar en känsla av tillhörighet och mening inom gruppen.

Komplexiteten i att definiera gemenskaper

- Gemenskapsidentitet är ofta svår att precisera eller enas om.
- Det finns över 100 olika definitioner av begreppet "gemenskap".
- Traditionellt har gemenskaper definierats utifrån platsen där människor bor.
- Olika sektorer och branscher använder sina egna definitioner baserade på sammanhang och syfte.
- Gemenskaper kan bildas kring geografi, etnicitet, religion, gemensamma intressen eller sociala faktorer som funktionsnedsättning eller flyktingstatus.

Kartlägg dina kontakter

Gemenskaper förändras – utmaningar för vuxenutbildningsanordnare

Gemenskaper är inte statiska. De utvecklas på grund av en rad sociala, ekonomiska och demografiska krafter. Denna dynamiska karaktär hos samhällen innebär stora utmaningar – men också möjligheter – för vuxenutbildningsanordnare som vill främja inkludering och tillgänglighet.

Övning – Kartlägg dina gemenskaper

Steg 1: Lista eller rita namnen på 3–5 gemenskaper som du tillhör (grannskap, arbetsplats, hobbygrupp, identitetsgrupp).

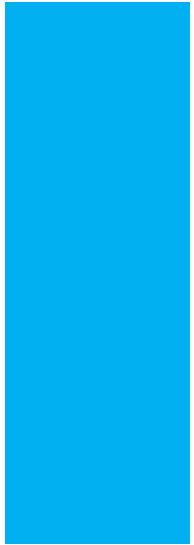
Steg 2: Reflektera

- Vad gör att de känns som en "gemenskap"?
- Vem är mest synlig eller inflytelserik?
- Vem blir ofta utesluten eller ignorerad?

LEARNING
for all

3

Kapacitetsuppbyggnad

Vad är samhällsengagemang?

Samhällsengagemang avser den strategiska processen att samarbeta med och genom grupper av människor som är kopplade till varandra genom geografisk plats, gemensamma intressen eller gemensamma omständigheter för att ta itu med frågor som påverkar deras välbefinnande, möjligheter till lärande och sociala inkludering. Det är inte en engångsinsats utan en kontinuerlig relationsbyggande praxis som bygger på ömsesidigt förtroende, respekt, öppenhet och delat ansvar. När samhällsengagemang tillämpas effektivt inom vuxenutbildning bidrar det till att omvandla traditionell tjänsteleverans till ett gemensamt utformat och gemensamt ägt utbildningssystem.

Enligt FN (2020):

”Samhällsengagemang är en strategisk process för att direkt involvera lokalbefolkningen i alla aspekter av beslutsfattande, policyutveckling och genomförande för att stärka lokalt ägarskap, kapacitet och samhällsstrukturer.”

I sammanhanget med inkluderande vuxenutbildning innebär samhällsengagemang följande:

- **Att aktivt involvera** elever och samhällsmedlemmar i planering, genomförande och utvärdering av utbildningsprogram.
- **Att förstå lokala sammanhang**, inklusive hinder för tillgång, tillgängliga resurser och sociokulturella realiteter
- **Att främja förtroende och samarbete** mellan utbildare, institutioner, gräsrotsorganisationer och lokala aktörer
- **Att bygga deltagande**, ömsesidiga relationer som är stärkande, inkluderande och lyhörda för mångfald
- **Att nå underrepresenterade grupper** (t.ex. migranter, etniska minoriteter, vuxna med låg läskunnighet) genom samarbete med betrodda mellanled
- **Förstärka marginaliserade röster**, säkerställa rättvis tillgång till lärande och en rättvis fördelning av resurser och möjligheter

Varför samhällsengagemang är viktigt inom vuxenutbildning

1. Förbättrad livskvalitet

- Samhällsengagemang främjar delaktighet, värdighet och lokal solidaritet, vilket leder till en starkare kultur för livslångt lärande där utbildning inte bara är undervisning utan också ger människor möjlighet att påverka.

2. Förbättrad responsivitet

- Kontinuerligt samarbete med samhället säkerställer att utbildningen är relevant, inkluderande och anpassad efter verkliga behov – vilket undanröjer hinder för tillgång och stärker förtroendet.

3. Nå marginaliserade grupper

- Engagemangsstrategier hjälper utbildningsanordnare att nå underrepresenterade grupper och säkerställer rättvis tillgång till utbildning.

4. Främja social sammanhållning

- Inkluderande engagemang skapar delat ansvar, stöder demokratiska värderingar och uppmuntrar medborgerligt deltagande genom samhällsledda initiativ.

5. Säkerställa hållbarhet

- Program som bygger på engagemang är mer anpassningsbara, ägs av samhället och är mer motståndskraftiga, vilket leder till djupare och mer långvariga effekter på utbildningen.

Varför samhällsengagemang är viktigt inom vuxenutbildning

Viktiga fördelar med samhällsengagemang

Effekt	Fördelar
Social inkludering	Tillgång och egenmakt för underrepresenterade grupper
Utbildningens relevans	Lärande anpassat till verkliga behov och sammanhang
Institutionellt förtroende	Starkare relationer mellan leverantörer och samhällen
Samhällets motståndskraft	Lokala nätverk aktiveras för att stödja lärande och problemlösning
Demokratiskt deltagande	Ökad handlingskraft, inflytande och medborgerligt engagemang
Långsiktig hållbarhet	Större ägarskap och kontinuitet i utbildningsresultaten

Slutkommentar!

”Effektivt samhällsengagemang förvandlar vuxenutbildning från en tjänst som levereras till ett samhälle till ett partnerskap som växer fram tillsammans med samhället.”

Samhällen är inte statiska. De utvecklas på grund av en rad sociala, ekonomiska och demografiska krafter. Denna dynamiska natur hos samhällen innebär stora utmaningar – men också möjligheter – för vuxenutbildningsleverantörer som vill främja inkludering och tillgänglighet.

Vilka erfarenheter har du av att involvera lokalsamhället i dina utbildningsprogram?

Tänk på ett tillfälle när du arbetade med lokala intressenter, svarade på elevernas behov genom partnerskap eller nådde ut till underrepresenterade grupper.

Övning – Kartlägg dina kontakter

Denna aktivitet hjälper dig att reflektera över och kartlägga de viktigaste personerna, organisationerna eller grupperna som är involverade i din vuxenutbildning. Att förstå deras inflytande och intresse hjälper dig att skapa mer inkluderande och effektiva strategier för engagemang.

Steg-för-steg-instruktioner

1. Beskriv kort din aktivitet: Vilket vuxenutbildningsinitiativ arbetar du med (eller planerar)?
2. Lista relevanta intressenter (personer, organisationer, aktörer i samhället) som är:
 - direkt involverade
 - sannolikt kommer att gynnas
 - kan stödja eller påverka programmet
1. Placera 3–5 intressenter i matrisen nedan utifrån deras intresse och inflytande.
2. Reflektera: Saknas några grupper? Vilka åtgärder kan du vidta för att stärka dessa kopplingar?

Övning – Kartlägg dina kontakter

INTRESSETER HÖG/LÅG	INFLYTANDE HÖG/LÅG	INTRESSE HÖG/LÅG	POSITION (NYCKELAKTÖR, ÖVERVAKARE)	ENGAGEMANG- STRATEGI
HANDELSKAMMAREN	Hög	Låg	Håll nöjd	Dela policyöversikter, tillfälliga forum
VUXNA ELEVER MED SÄRSKILDA UTMANINGAR	Låg	Hög	Håll dig informerad	Ge skräddarsydda uppdateringar och feedback

LEARNING
for all

4

PRINCIPER FÖR SAMHÄLLENGAGEMANG

Villkor för meningsfullt samhällsengagemang

Värderingar och principer utgör den etiska grunden för samhällsengagemang, men för att det ska kunna genomföras på ett effektivt sätt krävs en genomtänkt, respektfull och samhällsbaserad process. Engagemang är inte bara en rad åtgärder – det är ett relationsbaserat, gemensamt arbete som måste genomföras med ödmjukhet, förberedelser och kulturell medvetenhet.

Övning – Vem saknas?

Steg 1: Tänk på en vuxenutbildningsaktivitet som du deltar i (eller planerar).

Steg 2: Fråga dig själv:

- Vem deltar?
- Vem deltar inte – men borde göra det?
- Vilka hinder kan hindra dem från att delta (t.ex. språk, förtroende, tillgång)?

Steg 3: Skriv ner en åtgärd du kan vidta för att nå eller inkludera någon som för närvarande saknas.

1. Klargör syfte och mål

Varje engagemangsinitiativ måste börja med en tydlig och transparent definition av:

- Vad du vill uppnå
- Varför samhällsengagemang är nödvändigt
- Hur framgången ska mätas

2. Förstå samhället på djupet

För att engagera en gemenskap på ett meningsfullt sätt måste pedagoger investera i att lära sig om gemenskapens identitet, styrkor och verklighet innan de vidtar åtgärder. Detta innefattar:

DIMENSION	ÖVERVÄGANDEN
KULTUR OCH NORMER	Lokala värderingar, traditioner, språk, ritualer och övertygelser
SOCIALA NÄTVERK	Formella och informella relationer, släktband, samhällsorganisationer
EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN	Fattigdomsnivåer, sysselsättningstrender, tillgång till tjänster
POLITISKA STRUKTURER/MAKTSTRUKTURER	Vem har inflytande – både officiellt (lokala myndigheter) och informellt
DEMOGRAFI	Ålder, kön, etnisk sammansättning, migrationshistoria, läskunnighet
SAMHÄLLETS HISTORIA	Tidigare erfarenheter av institutioner, externa ingripanden eller konflikter

VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETISKT OCH HÅLLBART ENGAGEMANG

Bygga relationer snarare än att genomföra fristående projekt

Effektivt samhällsengagemang bygger på långsiktiga relationer snarare än kortsiktiga eller transaktionsbaserade insatser. Det kräver ett långsiktigt engagemang för att:

- Tillbringa tid i samhället för att få kontextuell förståelse och närvaro
- Att aktivt lyssna på samhällsmedlemmarnas oro, behov och ambitioner
- Samarbeta med både formella och informella ledare, inklusive valda tjänstemän, lokala icke-statliga organisationer, religiösa eller kulturella personligheter och ungdomsrepresentanter
- Skapa deltagandeforum för ömsesidigt lärande, dialog och feedback

Förtroende är en grundläggande valuta i samhällsengagemang. Utan förtroende förblir deltagandet ytligt och risken för att man drar sig tillbaka är stor.

VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETISKT OCH HÅLLBART ENGAGEMANG

Främja samhällsengagemang och ägarskap

Samhällsengagemanget bör syfta till att stödja och stärka samhällets rätt till kollektiv självbestämmanderätt, det vill säga samhällets förmåga att forma sina egna prioriteringar, åtgärder och framtid. Praktiker och institutioner måste:

- Underlätta inkluderande och tillgängliga processer för kollektiv dialog och beslutsfattande
- Erkänna och bekräfta att samhället är den ledande aktören, snarare än en passiv mottagare
- Respektera fall av icke-engagemang eller motstånd och erkänna att inte alla samhällen vill engagera sig på externa villkor

Verklig egenmakt kan inte ges utifrån – den måste stödjas, skapas gemensamt och upprätthållas internt.

VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETISKT OCH HÅLLBART ENGAGEMANG

Undvika tvång och symboliska åtgärder

En av de etiskt viktigaste aspekterna av samhällsengagemang är åtagandet att inte använda tvång eller symboliska åtgärder. Detta kräver

- Att avvisa antaganden om att externa aktörer har överlägsen kunskap eller auktoritet
- Undvikande av symboliska former av engagemang som saknar verkligt inflytande eller gemensamt beslutsfattande
- Att erkänna att förändringar som påtvingas från utanför samhället ofta är ohållbara och kan undergräva förtroendet

Som uttryckt i ramverk för samhällspraxis:

"Ingen extern enhet ska anta att den kan tilldela makt. Makt måste komma från samhället självt."

Reflektion : Engagemang, etik

Reflektera:

- Har du någonsin sett (eller upplevt) engagemang som kändes påtvingat eller symboliskt?
- Vad kunde ha gjorts annorlunda för att göra det äkta och inkluderande?

Skriv ner **två** värderingar som du vill ska vägleda dina framtida engagemang.

Skapa förutsättningar för ett effektivt samhällsengagemang

REKOMMENDERADE METODER	METODER SOM BÖR ANVÄNDAS MED FÖRSIKTIGHET
ENGAGERA DIG PROAKTIVT MED SAMHÄLLEN I DERAS EGNA MILJÖER	Förlita sig enbart på centraliserade eller institutionella utrymmen för utåtriktad verksamhet
INVESTERA I ATT BYGGA FÖRTROENDE OCH LÅNGSIKTIGA RELATIONER	Fokusera uteslutande på formella förfaranden eller administrativa kanaler
INVOLVERA BÅDE FORMELLA OCH INFORMELLA SAMHÄLLSLEDARE	Bortse från insikter från gräsrotsaktörer och informella nätverk
STÖD GEMENSKAPENS ÄGANDERÄTT OCH SJÄLVBESTÄMMANDE	Anta att externa ramverk alltid överensstämmer med lokala prioriteringar
UTVECKLA PROCESSER OCH LÖSNINGAR TILLSAMMANS MED SAMHÄLLET	Förlita sig på förutbestämda program utan möjlighet till lokal anpassning eller inflytande

Kommunikation

KOMMUNIKATION (GAMMAL METOD)	ENGAGEMANG (NYTT SÄTT)
KOMMUNICERA MED...	ÖVERLÄGGA MED...
OFFENTLIGT SAMRÅD	SAMTAL MED SAMHÄLLET
PRATA MED / BERÄTTA	PRATA MED / DELA
SÖKA ETABLERA / SKYDDA REVIR	SÖKA / HITTA GEMENSAM GRUND
AUKTORITET	ANSVAR
PÅVERKA LIKASINNADE	FÖRSTÅ DEM SOM INTE ÄR LIKASINNADE
TOP-DOWN	BOTTOM-UP
BYGGA EN BESLUTSHIERARKI	SKAPA ETT NÄTVERK AV INTRESSETER
MÅL / STRATEGISK PLAN	VÄRDEN/VISION
PRODUKTER	PROCESS
PR	ALLMÄNHETENS / SAMHÄLLET ENGAGEMANG

Personlig reflektion: Tidigare erfarenheter av engagemang

Tänk på en gång när du deltog i ett samråd eller en engagemangsprocess i ett samhälle.

- Vad fungerade bra?
- Vad fungerade inte?
- Hur kände du dig?

LEARNING
for all

5

Bygga relationer i samhället

Typer av samhällsengagemang

Strategier för att upptäcka dolda luckor

- För att effektivt kunna genomföra samhällsengagemang måste vuxenutbildare förstå de olika nivåerna och modellerna för deltagande. Dessa modeller hjälper till att klargöra hur mycket makt som delas, vilken typ av relation som bildas med samhällen och vilken nivå av inflytande och ägarskap som förväntas eller är genomförbar.
- Genom att förstå dessa modeller kan utbildningsanordnare fatta välgrundade beslut, undvika symboliska åtgärder och välja engagemangsstrategier som passar inlärningskontexten och samhällets verklighet.

Arnsteins steg för allmänhetens deltagande

Denna modell, som utvecklats av Sherry Arnstein (1969), presenterar engagemang som en makthierarki med åtta steg på en stege som sträcker sig från icke-deltagande till fullständig medborgarkontroll. Den betonar den grad av inflytande som samhällsmedlemmarna har när det gäller att forma resultaten.

IAP2:s spektrum för allmänhetens deltagande

Strategier för att upptäcka dolda

IAP2:s spektrum för allmänhetens deltagande har utformats för att underlätta valet av deltagandenivå som definierar allmänhetens roll i alla processer där allmänheten deltar. Spektrumet används internationellt och återfinns i planer för allmänhetens deltagande över hela världen.

1

Samarbeta

Samarbete innebär hög engagemang med begränsat inflytande.

2

Stärk

Att stärka allmänheten leder till hög inflytande och engagemang.

3

Informera

Informera allmänheten ger minimalt engagemang och inflytande.

4

Konsultera

Konsultation möjliggör inflytande med måttlig engagemang.

Välj rätt modell för din situation

Varför samhällsengagemang är viktigt i vuxenutbildning

- Effektivt samhällsengagemang handlar inte alltid om att sträva efter fullständig egenmakt, utan om att välja den deltagandenivå som bäst passar situationen, samtidigt som processen förblir transparent och meningsfull.
- Till exempel kan information och samråd vara tillräckligt när man introducerar en ny kurs, medan involvering och samarbete är mer lämpligt när man utformar läs- och skrivprogram för migranter, där samhällets insikter är väsentliga.
- När man utformar långsiktiga inlärningsstrategier kan djupare samarbete och egenmakt säkerställa ett varaktigt ägarskap i samhället. För nyanlända eller upptagna elever kan däremot en lättare approach – som kombinerar informationsdelning med initialt engagemang – vara mer lämplig, samtidigt som man gradvis bygger upp förtroende.

Det viktigaste är tydlighet i avsikten, lämplighet i metoden och ett genuint engagemang för att värdesätta samhällets insatser på alla nivåer.

LEARNING
for all

6

STRATEGIER FÖR INKLUDERANDE SAMHÄLLENGAGEMANG

Strategier för inkluderande samhällsengagemang

Kartläggning av samhället och analys av intressenter

Identifiera viktiga grupper, behov, demografi och maktförhållanden. Använd intressentanalys för att prioritera aktörer efter inflytande och intresse, så att engagemanget blir balanserat och representativt.

Kulturellt anpassad kommunikation

Anpassa språk, material och metoder för att återspegla kulturella normer, läskunnighetsnivåer och digital tillgång. Respektera samhällets seder för att bygga förtroende och främja meningsfullt deltagande.

Engagera genom pålitliga lokala kanaler

Samarbeta med icke-statliga organisationer, kamratutbildare och lokala institutioner för att nå underförsörjda befolkningsgrupper. Utnyttja befintliga relationer och utforma inkluderande program tillsammans med lokalsamhället.

Hybrid- och digitala engagemangsmetoder

Kombinera personliga och onlineverktyg (t.ex. forum, undersökningar, virtuella sessioner) för att bredda tillgången. Ta itu med den digitala klyftan och stödja lågteknologiska användare samtidigt som du upprätthåller ett inkluderande engagemang.

Praktiska verktyg och fallstudier

Principer och strategier ger svar på varför och hur man engagerar samhället, men praktiker behöver också konkreta verktyg och exempel från verkligheten för att kunna genomföra detta på ett effektivt sätt. Denna del introducerar planeringshjälpmedel, mekanismer för samskapande och praktiska insikter från vuxenutbildningsinitiativ som prioriterar inkludering, relevans och rättvisa.

Mallar för engagemangsplanering

Effektivt samhällsengagemang inom vuxenutbildning **kräver mer än goda intentioner** – det kräver strukturerad, evidensbaserad planering. Mallar för engagemangsplanering är viktiga verktyg för att säkerställa att insatserna är strategiska, inkluderande och i linje med programmets mål.

En högkvalitativ plan för engagemang bör tydligt ange följande komponenter:

1. Mål och avsedda resultat

Definiera vad engagemanget syftar till att uppnå – t.ex. att tillsammans med medlemmar i samhället utforma en kursplan, identifiera hinder för deltagande bland underrepresenterade grupper eller öka det lokala ägarskapet av ett vuxenutbildningsprogram.

2. Identifiering och kartläggning av intressenter

Lista alla relevanta aktörer (elever, icke-statliga organisationer, informella ledare, institutioner) och analysera deras potentiella inflytande, intresse och förmåga att bidra. Använd kartläggningsverktyg såsom inflytande-intresse-matriser för att prioritera engagemangsstrategier.

Mallar för engagemangsplanering

Effektivt samhällsengagemang inom vuxenutbildning **kräver mer än goda intentioner** – det kräver strukturerad, evidensbaserad planering. Mallar för engagemangsplanering är viktiga verktyg för att säkerställa att insatserna är strategiska, inkluderande och i linje med programmets mål.

En högkvalitativ plan för engagemang bör tydligt ange följande komponenter:

3. Engagemangsmetoder och verktyg

Välj lämpliga format utifrån sammanhanget, till exempel fokusgrupper, lyssningscirklar, intervjuer, deltagande designworkshops, samhällsforum eller digitala enkäter. Se till att metoderna är tillgängliga, inkluderande och kulturellt anpassade.

4. Tidsplaner, roller och ansvar

Tillhandahåll en tydlig tidsplan och fördela ansvar mellan projektpartner, personal och representanter för samhället. Detta säkerställer transparens, ansvarsskyldighet och tydlighet i samordningen.

5. Indikatorer för övervakning och utvärdering

Definiera hur engagemangsprocessen ska utvärderas. Använd både kvantitativa indikatorer (t.ex. antal deltagare, mångfald av röster) och kvalitativa indikatorer (t.ex. tillfredsställelse, upplevd påverkan, förtroendenivåer).

Gemenskapsavtal och checklistor för samskapande

Gemenskapsavtal och checklistor för samskapande är viktiga verktyg för att skapa lärandemiljöer som bygger på ömsesidig respekt, delat ansvar och inkluderande deltagande. Dessa verktyg hjälper till att skapa en samarbetskultur och förhindra symboliska åtaganden genom att tydliggöra de kollektiva förväntningarna redan från början.

Gemenskapsavtal: En grund för inkluderande engagemang

Sådana avtal skapar förtroende och ansvarstagande och är särskilt värdefulla när man arbetar med elever från marginaliserade eller historiskt utestängda samhällen.

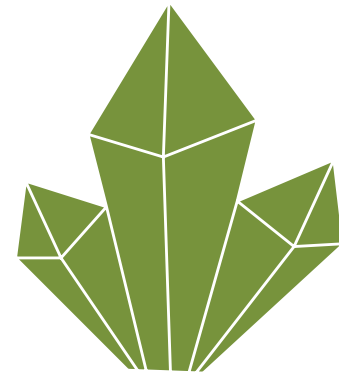
Gemenskapsavtal utarbetas vanligtvis i samarbete med deltagarna under de tidiga faserna av engagemanget. De fungerar som ett levande ramverk som beskriver hur gruppen ska samarbeta och hantera utmaningar.

Dessa avtal behandlar ofta:

- Kommunikationsnormer: t.ex. användning av respektfullt språk, turtagning, flerspråkig tolkning
- Förväntningar på deltagande: t.ex. delat ansvar, rättvis plats för alla röster
- Beslutsprocesser: t.ex. konsensus, omröstning, rådgivande synpunkter
- Konfliktlösningsmekanismer: t.ex. medlingssteg, utrymme för reflektion
- Inkludering och säkerhet: t.ex. nolltolerans mot diskriminering eller utestängning, åtaganden om kulturell känslighet

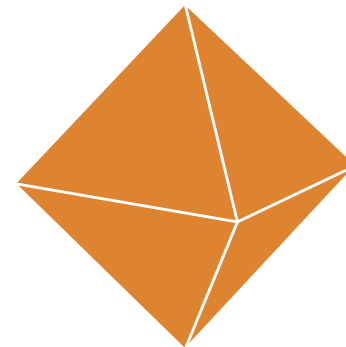
Gemenskapsavtal: En grund för inkluderande engagemang

Bygga inkluderande engagemang

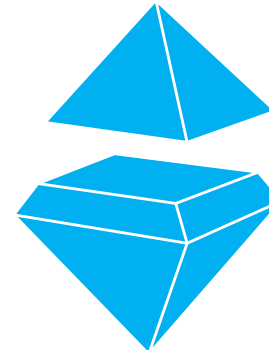
Uteslutning

Ohörda
röster,
begränsat
deltagande

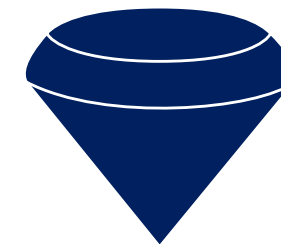
Upprätta Överenskommelser

Tydliga
riktlinjer och
förväntningar

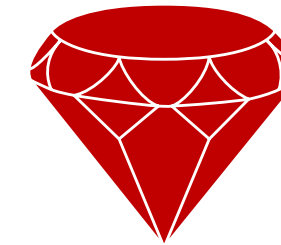
Främja Tillhörighet

Uppmuntra
aktivt
deltagande

Skapa trygghet utrymme

Öppen dialog
och
medveten
påverkan

Inkludering

Alla röster
hörs och
respekteras

Checklistor för samskapande: Ta med samhällets röst i varje steg

En **checklista för samskapande** är ett enkelt men kraftfullt verktyg som hjälper till att säkerställa att samhällsmedlemmarna är meningsfullt involverade under hela projektet – från planering till utvärdering. Den främjar delat ansvar och hjälper till att undvika toppstyrda beslut.

Checklistor för samskapande: Ta med samhällets röst i varje steg

Sådana överenskommelser skapar förtroende och ansvarskänsla och är särskilt värdefulla när man arbetar med elever från marginaliserade eller historiskt utestängda grupper.

Gemenskapsavtal utvecklas vanligtvis i samarbete med deltagarna under de tidiga faserna av engagemanget. De fungerar som ett levande ramverk som beskriver hur gruppen ska arbeta tillsammans och hantera utmaningar.

Dessa avtal behandlar ofta:

- Kommunikationsnormer: t.ex. användning av respektfullt språk, turtagning, flerspråkig tolkning
- Förväntningar på deltagande: t.ex. delat ansvar, rättvis plats för alla röster
- Beslutsprocesser: t.ex. konsensus, omröstning, rådgivande synpunkter
- Konfliktlösningsmekanismer: t.ex. medlingssteg, utrymme för reflektion
- Inkludering och säkerhet: t.ex. nolltolerans mot diskriminering eller utestängning, åtaganden om kulturell känslighet

Checklistor för samskapande:
Ta med samhällets röst i varje
steg

Projektfas	Fokuserade frågor om samhällsengagemang	✓
Planering	Har du involverat samhället i att definiera syftet och målen för lärandeaktiviteten?	☐
Planering	Har du identifierat och kontaktat informella samhällsledare och lokala nätverk?	☐
Utformning	Har samhället bidragit till valet av teman och inlärningsmetoder?	☐
Design	Är materialet anpassat för att spegla lokala förhållanden, kulturella värderingar och levda erfarenheter?	☐
Genomförande	Är betrodda medlemmar i samhället aktivt involverade i att underlätta eller främja deltagande?	☐
Genomförande	Finns det en pågående dialog mellan utbildare och samhället under genomförandet?	☐
Utvärdering	Är medlemmarna i samhället delaktiga i tolkningen av resultaten och lärdomarna?	☐
Utvärdering	Är utvärderingsprocessen transparent och delas den med samhället för reflektion och feedback?	☐

Riktlinjer för att engagera marginaliserade grupper

Att engagera sig i grupper som har haft begränsad tillgång till resurser, möjligheter eller beslutsprocesser kräver respekt, empati och kulturell medvetenhet. Följande guide beskriver rekommenderade metoder – och vanliga misstag som bör undvikas – för att främja förtroendeskapande och meningsfullt samarbete.

Prova detta	Undvik detta
Börja med att lyssna på gruppens röster och behov.	Att hoppa in med lösningar innan du förstår den lokala kontexten.
Arbeta med personer och grupper som samhället redan litar på.	Anta att du kan bygga förtroende utan lokal samverkan.
Att informera människor om hur deras feedback kommer att användas och vilka förändringar det kan leda till.	Be om synpunkter utan att berätta vad som händer sedan.
Var ärlig om vad du kan och inte kan ändra.	Gör löften du inte kan hålla eller använd feedback som en formalitet.
Anpassa din strategi efter lokala seder, språk och tillgänglighetsbehov.	Använda samma engagemangsmetoder för alla grupper eller miljöer.

LEARNING
for all

7

REFLEKTION
OCH KONTINUERLIGT
ENGAGEMANG

Övervakning, återkoppling och kontinuerligt engagemang

Meningsfullt samhällsengagemang är inte en engångsföreteelse, utan en kontinuerlig process som måste övervakas, anpassas och upprätthållas över tid. Denna enhet undersöker hur vuxenutbildningsleverantörer kan samla in och använda feedback på ett effektivt sätt, tillämpa deltagande utvärderingsmetoder och upprätthålla förtroende och samarbete även efter att ett specifikt projekt eller en finansieringscykel har avslutats.

Deltagandeutvärderingsmetoder

Deltagandeutvärdering är en inkluderande metod som involverar samhällsmedlemmar direkt i bedömningen av utformningen, genomförandet och effekterna av lärande- eller engagemangsaktiviteter. Istället för att vara passiva föremål för utvärdering blir samhällsaktörer medanalytiker och medtolkar av resultaten – vilket främjar en känsla av ägarskap, förtroende och öppenhet.

* **Viktig princip:** Deltagande utvärdering stärker ansvarsskyldigheten och ger samhällen inflytande genom att erkänna dem inte bara som mottagare, utan också som aktiva bidragsgivare till kvalitetssäkring och programlärande.

Denna metod är särskilt värdefull inom vuxenutbildning där ansvarsskyldighet, lyhördhet och kulturell relevans är avgörande.

Viktiga egenskaper hos deltagande utvärdering:

- **Lokalt definierad framgång:** Istället för att enbart förlita sig på institutionella eller externt pålagda mått, inkluderar deltagande utvärdering indikatorer som utvecklats av samhället för att mäta framgång.
- **Gemensam reflektion:** Samhällena deltar i datainsamling och tolkning genom fokusgrupper, samhällsdialoger, berättarsessioner eller reflektionsworkshops.
- **Visuella och inkluderande verktyg:** Tekniker som deltagarkartläggning, resultatkort, tidslinjer eller rankningsövningar används för att fånga insikter på ett tillgängligt och engagerande sätt.
- **Underlättande av jämlikhet:** Skicklig facilitering säkerställer att alla deltagare – inklusive kvinnor, personer med funktionsnedsättning, etniska minoriteter och personer med lägre läskunnighet – blir hörda och respekterade under hela processen.

Deltagande utvärderingsmetoder

Deltagande utvärdering är en inkluderande process som gör det möjligt för elever och intressenter i samhället att aktivt delta i bedömningen av ett programs relevans, kvalitet och inverkan. I stället för att utvärderingar utförs enbart av externa experter eller projektpersonal, skapar denna metod utrymme för samhället att forma vad som är viktigt, hur det mäts och hur resultaten tolkas.

* Samhällsmedlemmarna bör kunna se hur deras röster har påverkat utformningen, genomförandet eller miljön. Utan sådan lyhördhet riskerar engagemanget att bli symboliskt snarare än transformativt.

Denna form av utvärdering främjar ett mer rättvist engagemang genom att stärka transparensen, skapa ömsesidig ansvarighet och validera lokal kunskap.

Gemensamma element i deltagande utvärdering:

- **Lokalt relevanta indikatorer:** Framgångskriterier utvecklas i samarbete med samhället och återspeglar deras prioriteringar och perspektiv snarare än att uteslutande förlita sig på institutionella mål.
- **Gemensam meningsskapande:** Gruppreflektionsaktiviteter som berättande, fotoelicitering eller diskussionscirklar gör det möjligt för deltagarna att bidra på ett meningsfullt sätt till förståelsen av vad som fungerade och varför.
- **Tillgängliga metoder:** Verktyg som visuella resultatkort, kartläggningsovnningar och rankningsaktiviteter stöder inkluderande deltagande, särskilt bland elever med begränsad läskunnighet eller formell utbildningserfarenhet.
- **Inkluderande facilitering:** Särskild uppmärksamhet ägnas åt att säkerställa att underrepresenterade röster, såsom kvinnor, migranter, etniska minoriteter och personer med funktionsnedsättning, inkluderas fullt ut i både tal- och beslutsfattande roller.

Deltagande utvärderingsmetoder

Deltagande utvärdering är en inkluderande process som gör det möjligt för elever och intressenter i samhället att aktivt delta i bedömningen av ett programs relevans, kvalitet och inverkan. I stället för att utvärderingar utförs enbart av externa experter eller projektpersonal, skapar denna metod utrymme för samhället att forma vad som är viktigt, hur det mäts och hur resultaten tolkas.

Följande former av utvärdering främjar ett mer rättvist engagemang genom att stärka transparensen, skapa ömsesidig ansvarighet och validera lokal kunskap.

Gemensamma element i deltagandevaluering:

- **Lokalt relevanta indikatorer:** Framgångskriterier utvecklas i samarbete med samhället och återspeglar deras prioriteringar och perspektiv snarare än att enbart baseras på institutionella mål.
- **Gemensam meningsskapande:** Gruppreflektionsaktiviteter – såsom berättande, fotoelicitering eller diskussionscirklar – gör det möjligt för deltagarna att bidra på ett meningsfullt sätt till förståelsen av vad som fungerade och varför.
- **Tillgängliga metoder:** Verktyg som visuella resultatkort, kartläggningsövningar och rankningsaktiviteter stöder inkluderande deltagande, särskilt bland elever med begränsad läskunnighet eller formell utbildningserfarenhet.
- **Inkluderande facilitering:** Särskild uppmärksamhet ägnas åt att säkerställa att underrepresenterade röster – såsom kvinnor, migranter, etniska minoriteter och personer med funktionsnedsättning – inkluderas fullt ut i både tal- och beslutsfattande roller.

När den är väl utformad förvandlar deltagande utvärdering utvärderingen till en lärande- och empowermentprocess för alla inblandade – vilket förstärker kärnvärdena i inkluderande vuxenutbildning.

Anpassa utifrån synpunkter från samhället

Äkta samhällsengagemang går utöver att bara lyssna – det kräver förmågan att agera på det man hör. Att införliva feedback i programbeslut, även på subtila sätt, är viktigt för att bygga trovärdighet och förtroende. När samhällen ser att deras synpunkter påverkar lärandeupplevelsen är det mer sannolikt att de förblir engagerade och känner sig uppskattade som jämbördiga partners.

* Samhällsmedlemmarna bör kunna se hur deras röster har påverkat utformningen, genomförandet eller miljön. Utan sådan lyhördhet riskerar engagemanget att bli symboliskt snarare än transformativt.

Anpassning är inte en engångsjustering utan en kontinuerlig process där programmen anpassas efter samhällets föränderliga behov och förväntningar.

Exempel på anpassningsbara metoder:

- Flexibel schemaläggning för att tillgodose arbete, omsorg eller religiösa åtaganden
- Innehållsrevideringar för att återspegla nya frågor som är viktiga för samhället eller kulturell relevans
- Förbättrad tillgänglighet, till exempel genom att erbjuda tolkning, transportbidrag eller barnomsorg på plats
- Personaljusteringar, inklusive tilldelning av facilitatorer med gemensam bakgrund eller språkkunskaper
- Övergång till kommunikationskanaler som deltagarna använder oftare (t.ex. WhatsApp, lokalradio)

Genom att visa att feedback tas på allvar – och resulterar i synliga förändringar – stärker organisationer en kultur av ansvarstagande och delat ansvar.

Hålla kontakten med samhällen

Att upprätthålla kontakten innebär att hålla dialogen öppen och se till att människor känner sig hörda, respekterade och delaktiga i varje steg. Här är en enkel guide som hjälper dig att upprätthålla starka, varaktiga kontakter med de samhällen du arbetar med.

Vad du ska göra	Varför det är viktigt
Be ofta om feedback	Det hjälper dig att hålla rätt kurs och visar att du bryr dig om vad människor tycker
Involvera samhället i granskningen av framstegen	Det skapar förtroende och hjälper alla att lära sig tillsammans
Gör verkliga förändringar baserat på vad du hör	Människor känner sig uppskattade när deras synpunkter leder till handling
Håll relationerna vid liv även efter projektet	Varaktiga relationer leder till starkare samhällen

Planera en liten förändring

Baserat på vad du har lärt dig, skriv ner ett litet steg som du kommer att ta under nästa månad för att förbättra samhällsengagemanget i din kontext.

- Vad du ska göra
- Vem det berör
- När du ska börja

Tack för att du har slutfört modul 5 Stöd för samhällsengagemang

Att ge chefer, lärare och personal
möjlighet att skapa inkluderande
och tillgängliga
vuxenutbildningsmiljöer som
tillgodoser de olika behoven hos
elever och samhällen.

LEARNING
for all

